

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ดังนี้

1. การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน
2. การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาโดยรวม
3. ทฤษฎีอภิปัญญา
4. เกณฑ์การให้คะแนนผลงาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานหรือแฟ้มสะสมงาน เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินผลที่เน้นงานที่นักเรียนแสดงออกในภาคปฏิบัติ (Performance) เน้นกระบวนการ (Process) ผลผลิต (Products) และแฟ้มสะสมงาน (สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ, 2540, หน้า 3) อีกทั้งยังเป็นการประเมินความสามารถในระดับสูง ทักษะการคิดที่ซับซ้อน (Complex Thinking Skill) และทักษะการแก้ปัญหาที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวันในลักษณะโลกของงาน (World of work) หรือในสถานการณ์ที่เป็นจริง (Realistic Situation) (Bottage and Hasselbring, 1993, Cradler 1991, Herman, Ashabcher and Winters, 1992, Meyers, 1991, Wiggings, 1989) นอกจากนี้ยังเป็นการประเมินการนำทักษะหรือความรู้ไปประยุกต์ใช้จริงในชีวิตจริง นอกเหนือบริบทของการเรียนการสอน (Oosterhoff, 1994) และเป็นการประเมินความร่วมมือกัน ความต่อเนื่อง และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถูกรวบรวมโดยการสังเกตพฤติกรรมโดยตรง วิดีโอเทปเกี่ยวกับการแสดงของนักเรียน โครงการงานการจดบันทึกต่าง ๆ การสัมภาษณ์ แฟ้มสะสมงาน และตัวอย่างงานเขียนของนักเรียน (Costa, 1989) กล่าวโดยสรุป การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการประเมินความสามารถ ทักษะ ความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยวิธีการสังเกตการบันทึก การปฏิบัติงานและแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

Puckett and Black (1994, p. 22) ได้กล่าวถึงลักษณะของการประเมินจากสภาพจริง ว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

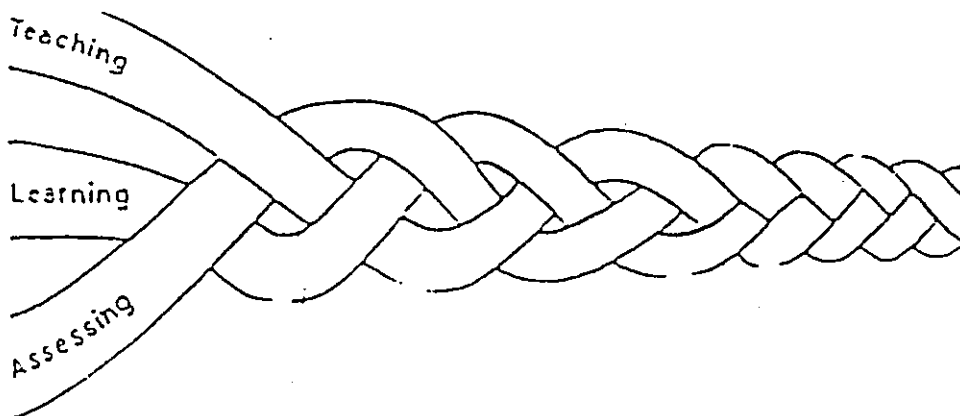
1. กระตุ้นการพัฒนาและการเรียนรู้
2. เน้นการพัฒนาที่ปรากฏให้เห็น (Emerging Development)
3. ทำให้เห็นความแกร่ง (Strength) ของผู้เรียน
4. อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง
5. เน้นการปฏิบัติ (Performance – Base)
6. มีความสัมพันธ์กับการสอน
7. เน้นการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายของผู้เรียน
8. เกิดขึ้นในทุกบริบทเท่าที่เป็นไปได้
9. ให้ภาพการเรียนรู้และความสามารถในลักษณะกว้าง และทั่ว ๆ ไป

(Broad and General Picture)

10. เกิดจากความร่วมมือของผู้ปกครอง ครู นักเรียน และผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดของการประเมินผลจากสภาพจริงต่างจากการวัดและประเมินผลแบบเดิม ที่มักจะแยกการเรียนการสอนและการประเมินผลออกจากกันโดยจะทำการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้วเท่านั้นแต่สำหรับแนวการประเมินผลจากสภาพจริงนี้เชื่อว่าการประเมินผลไม่ใช่สิ่งที่แยกออกจากกัน แต่ดำเนินไปด้วยกันอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interrelated) และเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (Puckett and Black, 1994, p. 33-34) ดังภาพต่อไปนี้

กระบวนการประเมินจากสภาพจริง (Authentic Assessment Process)

จากแนวคิดดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนคลายความวิตกกังวลเกี่ยวกับการสอบเพราะการประเมินผลจะกลายเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในสภาพการเรียนการสอนที่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้ผลการประเมินไม่เบี่ยงเบนไปจากความจริง เพราะมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งรูปแบบหนึ่งของการประเมินผลจากสภาพจริงคือการจัดทำแฟ้มสะสมงานหรือการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั่นเอง

แฟ้มสะสมงานหรือการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานนี้ เป็นที่รู้จักกันมานานในกลุ่มของศิลปิน ช่างถ่ายภาพ นักเรียน นักแสดง และผู้แสดงแบบเพราะเป็นที่เก็บผลงานต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของตนอย่างเป็นรูปธรรม (Jasmine, 1992, p. 7) สำหรับในวงการศึกษาก็ได้นักแนวคิดเช่นเดียวกันนี้มาพัฒนาเป็นแฟ้มสะสมงานของนักเรียนซึ่งเป็นที่แสดง (Showcase) ผลงานที่ดีที่สุด หรือประสบการณ์การเรียนรู้ตามจุดประสงค์อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนความร่วมมือกันระหว่างครูกับนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง (Swieegood, 1994, p. 7-8) ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมาย เช่น ถ้าจะประเมินผลงานที่เป็นพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนต้องเลือกงานชิ้นที่ดีที่สุด ถ้าต้องดูความก้าวหน้าในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง นักเรียนก็เลือกตัวแทนของงานในแต่ละช่วง หรือถ้าต้องการดูว่านักเรียนเป็นอย่างไรบ้างตลอดโครงการ นักเรียนก็ต้องเก็บงานที่เป็นทั้งตัวร่าง (Draft) ชิ้นงานที่ปรับ ชิ้นงานที่สมบูรณ์และการบันทึกต่าง ๆ (Arter, 1990, p. 1)

Meyer, Schuman, and Angello, (1990, p.3) ได้อธิบายถึงแฟ้มสะสมงานว่าเป็นการรวบรวมผลงานของนักเรียนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้า หรือความสำเร็จของนักเรียนในเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง โดยที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์ในการเลือก เกณฑ์ในการตัดสินใจ ตลอดจนการสะท้อนความคิดเห็นต่องานของตนเอง Paulson, Paulson, and Meyer (1991, p. 60-63) ได้เสริมว่า แฟ้มสะสมงานช่วยให้เราเห็นภาพการทำงานที่ซับซ้อน และเข้าใจการปฏิบัติงานของนักเรียนในบริบทต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของตนเอง ตลอดจนช่วยพัฒนาตนให้เป็นผู้เรียนที่สามารถเรียนด้วยตัวเองได้อย่างอิสระ และเป็นผู้นำการเรียนของตนเองได้ (Independent and Self-Directed Learners) ซึ่งสอดคล้องกับ K. Wolf (1993, p. 519, 1996, p. 31) ที่ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงานว่าเป็นการรวบรวมผลงานของนักเรียนที่ได้คัดเลือกไว้ ตลอดจนบันทึกความก้าวหน้าต่าง ๆ ในบริบทที่แตกต่างกันไปในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อดู

ความก้าวหน้า หรือพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนหรือแง่ของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานก็คือ กระบวนการที่ครูได้สังเกตและรวบรวมหลักฐานการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างมีระบบ โดยวิธีการที่หลากหลายในบริบทที่ต่าง ๆ กัน ในช่วงเวลาหนึ่งของการได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายของนักเรียน

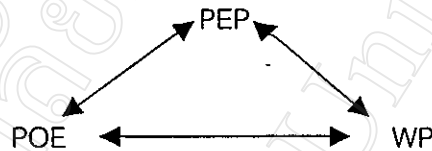
นอกจากนี้ Arter (1995) ได้กล่าวถึงการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่าเป็นการประเมินผลความสำเร็จของนักเรียน จากผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้นมาแล้วเก็บสะสมไว้ กระบวนการสำคัญอยู่ที่ครูกับนักเรียนร่วมกันกำหนดจุดประสงค์ เป้าหมายงาน และเกณฑ์ในการตัดสินใจคุณค่าของงาน จากนั้นนักเรียนดำเนินการสร้างงานและคัดเลือกงานเพื่อเก็บสะสมไว้ โดยนักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลงาน และแสดงความคิดเห็นต่องานที่ตนทำ นอกจากนี้ ครู เพื่อน และผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของนักเรียนด้วย

ขณะที่ Schwartz (1991, p.67) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานว่าเป็นการประเมินผลที่สนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง โดยให้ถือว่าการประเมินผลการเรียนเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน เช่นเดียวกับ Perkins (1993, p. 44) ที่กล่าวว่า ยุทธวิธีการสอนบางวิธีเช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Co-operative Learning) การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning) จำเป็นต้องอาศัยวิธีการประเมินผลการเรียนแนวใหม่คือ การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพราะเป็นวิธีการประเมินผลที่ผสมกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันกับการเรียนการสอน และเชื่อว่าเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด เพราะประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี คือ กระบวนการสอนของครูมีการสาธิตและข้อเสนอแนะให้นักเรียนได้ฝึก งานที่กำหนดให้สอดคล้องกับชีวิตจริง นักเรียนได้รับการป้อนงานตามความก้าวหน้าและได้รับอิสระในการฝึก และมีการเฉลี่ยการควบคุมการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียน โดยเฉพาะการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนในห้องเรียนและการวัดผล (Pearson, 1989, อ้างใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540)

กล่าวโดยสรุป แฟ้มสะสมงานหรือการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ไม่ได้หมายถึงการประเมินผลเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ตลอดจนการวัดและประเมินผล การรวบรวมผลงาน และข้อมูลต่าง ๆ ประเมินผลงาน และคัดเลือกผลงานไว้ในแฟ้มสะสมงาน

สำหรับกระบวนการหรือขั้นตอนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้น วิชา.ดร.วาสนา ประวาลพฤษ (2537) ได้เสนอแนวทางในการประยุกต์ใช้แฟ้มสะสมงานในสภาพการเรียน การสอน ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. แผนการศึกษาส่วนบุคคล (Personalized Education Plan-PEP) โดยครูและนักเรียน ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้โดยอิงหลักสูตร
2. แฟ้มการปฏิบัติงาน (Working Portfolio-WP) ผู้เขียนรวบรวมผลงานและข้อมูล ต่าง ๆ จากการเรียน และผู้เรียนประเมินและเลือกผลงาน
3. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio of Evidence-POE) ครูและผู้เรียนประเมินแล้วเลือก ผลงาน และข้อมูลจาก WP

ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินจากสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

และได้เสนอแนะขั้นตอนวิธีการทำแฟ้มสะสมงานมาใช้ในการเรียนการสอนและ การประเมินผล ดังนี้ คือ

1. สัปดาห์แรกของภาคการศึกษา กำหนด PEP โดยครูและนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือ กลุ่มย่อย การกำหนดแผนการเรียนรู้จะต้องอิงหลักสูตร วางแผนการจัดเก็บผลงานและการบันทึก ต่าง ๆ
2. เก็บรวบรวมงานทุกชิ้น การบันทึก และแบบสังเกตในส่วนของนักเรียนใน WP และผู้เรียนประเมิน สะท้อนความคิดเห็นและเลือกงานเก๋ากิ่ง ๆ นำเข้า POE ทุก ๆ 2-3 สัปดาห์
3. ทบทวน PEP และสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียนทุก 4 สัปดาห์
4. ตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับเนื้อหาภาคเรียนละ 2 ครั้ง
5. ประเมิน Portfolio โดยครู ผู้เรียน เพื่อนนักเรียน 1 สัปดาห์ ก่อนสิ้นภาคการศึกษา แล้วปรับปรุงและพัฒนางาน
6. จัดนิทรรศการในสัปดาห์สุดท้ายของภาคการศึกษา เพื่อให้เกิดความภูมิใจ

Burke, Fogarty and Begard (1994) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานไว้ดังนี้คือ

- ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดจุดประสงค์และประเภทของแฟ้มผลงาน (Project Purpose)
- ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมชิ้นงานและจัดการชิ้นงาน (Collect & Organize)
- ขั้นที่ 3 ขั้นเลือกชิ้นงาน (Select)
- ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน (Interject Personality)
- ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับ ชิ้นงาน (Metacognitively Reflection)
- ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบความสามารถของตนเอง (Inspect to Self Assess)
- ขั้นที่ 7 ขั้นประเมินค่าผลงาน (Perfect & Evaluate)
- ขั้นที่ 8 ขั้นสร้างความสัมพันธ์ (Connect & Conference)
- ขั้นที่ 9 ขั้นทำให้มีคุณค่า (นำเข้าและเอาชิ้นงานออก) (Inject / Eject to Update)
- ขั้นที่ 10 ขั้นประชาสัมพันธ์ผลงาน (Respect Accomplishment)

Mackillop (1994) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานไว้ดังนี้ คือ

1. ขั้นวางแผน (Plan Ahead) ผู้สอนกำหนดเป้าหมาย หรือสมรรถภาพหลักของการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเกณฑ์การประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
2. ขั้นแนะนำ(Introduce Portfolio Assessment) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานให้ผู้เรียนได้เข้าใจ และรับรู้รับผิดชอบในหน้าที่ของตน
3. ขั้นสะสมชิ้นงาน (Have Students Keep Working Folders) เมื่อผู้เรียนผลิตชิ้นงานหรือผลงานออกมาแล้ว ให้ผู้เรียนเก็บรวบรวมงานเหล่านี้ไว้ในแฟ้มรวมงาน โดยเก็บงานทุกชิ้น ระบุวัน เดือน ปี แก่งานทุกชิ้น และจัดระบบการจัดทำหรือจัดลำดับชิ้นงาน
4. ขั้นเลือกชิ้นงาน (Have Students Select Materials for Their Portfolio) ให้นักเรียนเลือกชิ้นงานจากแฟ้มสะสมงานเพื่อจัดทำแฟ้มสะสมงาน โดยเลือกผลงานที่ตรงกับเกณฑ์และเป้าหมายมากที่สุด
5. ขั้นพบปะประชุมร่วมกัน (Hold Portfolio Conference) หลังจากที่นักเรียนเลือกชิ้นงานแล้ว ครูต้องพบปะกับนักเรียน อภิปรายเกี่ยวกับชิ้นงานที่นักเรียนเลือก เพื่อให้ทราบว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไร การสอนของครูเป็นอย่างไร

6. ชั้นเตรียมจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Preparing a Portfolio) นักเรียนเลือกชิ้นงานเป็นครั้งสุดท้ายที่จะรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน

O'malley & Pierce, Möya & O'Malley, (1992) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ดังนี้ คือ

1. ชั้นออกแบบแฟ้มสะสมงาน (Designing Portfolios) ขั้นนี้เป็นขั้นของการกำหนดจุดประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน ชิ้นงาน เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน การคัดเลือกผู้เรียน การร่วมมือหรือวางแผนร่วมกับครูผู้สอนท่านอื่น ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครองในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

2. ชั้นวางแผนและรวบรวมข้อมูล (Planing for and Collecting the Data) ผู้สอนจะต้องระบุข้อมูลที่จะเก็บเข้าไว้ในแฟ้มสะสมงาน ความถี่บ่อยในการรวบรวมข้อมูล สร้างระบบในการบันทึกและรวบรวมข้อมูล ตลอดจนกำหนดแนวทางในการปรับเปลี่ยนงาน ปรับปรุงและพัฒนางาน

3. ชั้นวิเคราะห์เนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน (Analyzing Portfolio Contents) ทำได้โดยการจับคู่เนื้อหา ชิ้นงานหรือผลงานกับจุดประสงค์การเรียนรู้

4. ชั้นนำผลที่ได้ไปใช้ (Using Portfolio Results) ผลที่ได้สามารถนำไปใช้ได้หลายทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของแฟ้มสะสมงานนั้น นอกจากนี้ Ooterhof (1994) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานดังนี้คือ

1. การจัดระบบแฟ้มสะสมงาน (Organizing the Portfolio)

แฟ้มสะสมงานของนักเรียนประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้คือ 1. ผลงานหรือชิ้นงานของนักเรียน 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ 3. การประเมินผลงานหรือชิ้นงานของนักเรียน โดยตัวนักเรียนเองและครูผู้สอน

2. การวางแผนเกี่ยวกับเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน (Planning the Content of the Portfolio) โดยเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนชิ้นงานหรือผลงานของนักเรียน

3. การแนะแนวทางการใช้แฟ้มสะสมงาน (Guiding Students' use of the Portfolio) ผู้สอนอธิบายขั้นตอนหรือวิธีการการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างละเอียดก่อนลงมือทำ

4. การประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียน (Scoring Student Portfolios) หมายถึง การประเมินผลงานหรือชิ้นงานของนักเรียนหรืออีกนัยหนึ่งคือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ตามรายจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยประเมินจากผลงานหรือชิ้นงานของนักเรียนด้วย แบบประเมินรายการ (Checklist) และแบบประเมินคุณลักษณะ (Rating Scale)

จะเห็นว่าขั้นตอนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานตามที่นักการศึกษาแต่ละท่าน ได้เสนอไว้ดังกล่าวข้างต้นนั้น มีลักษณะที่สอดคล้องหรือคล้ายกันอยู่หลายขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นตอนการออกแบบหรือวางแผนแฟ้มสะสมงาน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้กิจกรรมการเรียนการสอน ชิ้นงาน ตลอดจนเกณฑ์การประเมินผลชิ้นงาน ขั้นตอนต่อมาคือ ขั้นตอนการสะสมชิ้นงาน ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเก็บรวบรวมผลงานทุกชิ้น และจัดระบบชิ้นงาน ขั้นตอนที่คล้ายคลึงกันอีกขั้นตอนหนึ่ง คือ ขั้นตอนการเลือกชิ้นงาน โดยผู้เรียนจะเป็นผู้เลือก ชิ้นงานที่ดีที่สุด ชอบที่สุด และเป็นชิ้นงานที่สะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ มากที่สุด ขั้นตอนสุดท้ายที่สอดคล้องกันได้แก่ ขั้นตอนการประเมินแฟ้มสะสมงาน ครูผู้สอน นักเรียนและเพื่อนนักเรียน จะเป็นผู้ประเมินผลงาน ตลอดจนแฟ้มสะสมงาน

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายขั้นตอนที่นักการศึกษาได้เสนอไว้แตกต่างกันออกไป ดังมี รายละเอียดดังต่อไปนี้ Mackillop (1994) และ Oosterhof (1994) ได้เสนอขั้นตอนการแนะนำ แฟ้มสะสมงาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนอธิบายหรือแนะแนวทางในการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้ นักเรียนได้เข้าใจก่อนดำเนินการ นอกจากนี้ O'mally & Pierce (1992) ได้เสนอขั้นตอน การวางแผนการจัดเก็บชิ้นงานและรวบรวมข้อมูลว่าจะจัดเก็บชิ้นงานและรวบรวมข้อมูล อะไรบ้าง เมื่อไหร่ และอย่างไร Burke และคณะได้เสนอขั้นตอนการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ เกี่ยวกับชิ้นงานที่นักเรียนได้เลือกแล้วว่าเลือกชิ้นงานนี้เพราะอะไร ได้อะไรบ้างจากชิ้นงานนี้ เป็นต้น และMackillop (1994) รวมทั้ง Burke และคณะ (1994) ได้เสนอขั้นตอนการประชุม ร่วมกัน ครูพบปะกับนักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับชิ้นงานที่นักเรียนเลือก เพื่อทราบถึงการเรียนรู้ของ นักเรียนและการสอนของครูผู้สอนเอง ขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง คือ ขั้นตอนการจัด นิทรรศการแฟ้มสะสมงานของนักเรียน (ส.วาสนา, 2537) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชิ้นประชาสัมพันธ์ผลงาน (Burke et al, 1994) เพื่อให้ นักเรียนเกิดความภูมิใจ

จากการศึกษาขั้นตอนหรือกระบวนการพัฒนาการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานของ นักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ

เริ่มต้นจากขั้นตอนการออกแบบและวางแผน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนได้สร้างกรอบออกแบบ การประเมินผลโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ชิ้นงาน เกณฑ์การประเมินผลต่าง ๆ ตลอดจนวางแผนการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ และ อธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจถึงกระบวนการและแผนงานต่าง ๆ ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนต่อมาคือขั้นดำเนินการตามแผน เมื่อได้ผลงานของนักเรียนแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือ ขั้นตอนการประเมินผลงานของตนเอง เพื่อนประเมิน และครูประเมินและการเขียนภาษาอังกฤษ สะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานและการเรียน หลังจากนั้นเป็นขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา งาน คัดเลือกผลงาน จัดทำแฟ้มสะสมงาน และขั้นตอนสุดท้ายคือ ขั้นตอนการจัดนิทรรศการ แฟ้มสะสมงานของนักเรียน

2. การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาโดยรวม (Whole Language Approach)

2.1 หลักการของการสอนภาษาโดยรวม

2.1.1 หลักการเกี่ยวกับภาษาและการเรียนรู้

การสอนภาษาโดยรวม เชื่อว่า ภาษาคือการสร้างสรรค์ และการสื่อ ความหมาย มนุษย์ใช้ภาษาเป็นสื่อในการคิด และถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ โดยการเขียน พูดคุยกับ ตัวเองและผู้อื่นหรือบุคคลรอบข้าง ภาษาจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคล และสังคม โดย บรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ จะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการใช้ภาษา ซึ่งส่งผลให้ภาษาพูดและ ภาษาเขียนของแต่ละคนแตกต่างกันไป การพัฒนาภาษาเป็นการให้อำนาจ กล่าวคือผู้เรียนเป็น เจ้าของกระบวนการ เป็นผู้ตัดสินใจจะใช้ภาษาเมื่อไหร่ กับใคร และด้วยเหตุผลใด (Goodman, 1989) นอกจากนี้การพัฒนาทักษะทางภาษา ซึ่งได้แก่ ทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียนนั้นไม่มีการ เรียงลำดับก่อนหลัง หรือยาก ง่าย แต่พัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เพราะโดยธรรมชาติของภาษา ทักษะทั้งสี่นั้นต่างพัฒนาสอดคล้องสัมพันธ์กัน (Rigg, 1991, p. 526)

การเรียนรู้ภาษาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเรียนจากความหมายโดยรวมไปสู่องค์ประกอบย่อย ของภาษา (Whole-To-Part) ไม่ใช่เรียนจากองค์ประกอบย่อยของภาษาไปสู่ความหมายโดยรวม (Part-To-Whole) (Vygotsky, 1978) เรียนจากการใช้ภาษาจริง และเรียนในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เรียน (Real and Relevant)

2.2 หลักการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาโดยรวม

การเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาโดยรวมเป็นการเรียนการสอนที่เน้นความหมาย (Meaning - Centered) และเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student - Centered) หลักการสร้างหลักสูตรของการสอนภาษาโดยรวมนั้นให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเรียน รวมทั้งสื่อและอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ตลอดจนเกณฑ์ต่าง ๆ อีกทั้งหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างหรือกำหนดขึ้นนั้นต้องมีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนการสอนยังได้บูรณาการเอาทักษะทั้ง 4 ไปด้วยกัน ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ในเวลาเดียวกัน และยังได้ฝึกคิดแก้ปัญหาตลอดจนได้ฝึกปฏิบัติจริง ในสถานการณ์จริง จากหลักการเรียนการสอนภาษาดังกล่าวทำให้บทบาทของครูผู้สอนเปลี่ยนไป คือ จากเป็นผู้ที่ให้ความรู้แก่เด็ก กลายเป็นผู้คอยชี้แนะ อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนคอยดูแลอย่างใกล้ชิดมิให้ผู้เรียนท้อแท้ และประสบความสำเร็จในการเรียน (Elley, 1991, Goodman, 1989) และในฐานะที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ครูผู้สอน จะเป็นผู้เลือกและตัดสินใจที่จะใช้สื่อและกิจกรรมอันเหมาะสมกับนักเรียนของตนเอง

ในการสอนอ่านเขียนตามแนวการสอนภาษาโดยรวมนี้ ไม่เน้นให้ผู้เรียนอ่านเขียนด้วยการจำแนกส่วนประกอบของภาษา และการจดจำ แต่จะมุ่งให้เด็กอ่านเขียน เพื่อสื่อความหมาย ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้องค์ประกอบย่อยของภาษา ซึ่งสัมพันธ์กับความหมายโดยรวม (บุษบา ดันติวงศ์, 2536, หน้า 145) ผู้เรียนจะได้อ่านเขียนในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และได้ใช้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งสื่อการสอนต้องเป็นเนื้อความโดยรวม (Whole Texts) หลีกเลี่ยงการใช้แบบฝึกหัดที่แบ่งภาษาออกเป็นส่วนย่อยจากเนื้อความของภาษาโดยรวม และหลีกเลี่ยงสื่อที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน หรือความตั้งใจที่จะแสดงความคิด ความรู้สึกในการเขียน (Goodman, 1989) ในขณะที่อ่านเขียน ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นให้คาดเดาความหมาย หรือเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่าน กระตุ้นให้คิดในสิ่งที่ต้องการพูด การค้นหารูปแบบการเขียน การสะกดคำและการใช้เครื่องหมายวรรคตอน นอกจากนี้ผู้เรียนยังถูกกระตุ้นให้กล้าใช้ภาษาโดยไม่กลัวผิด (Risk-Taking) โดยให้ถือว่าข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการอ่านเขียนนั้นล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ทำให้เราเกิดการเรียนรู้ตนเอง ลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายในที่จะใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาโดยรวมเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนและสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้ผู้เรียนโดยเน้นกิจกรรมที่มีความหมายและความสนุกสนานเพลิดเพลิน และที่สำคัญที่สุดคือเป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาทวิทัศน์ของอภิปัญญาให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้

3. อภิปัญญา (Metacognition)

3.1 ความหมายของอภิปัญญา

อภิปัญญาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การใช้ความคิดอย่างรู้ตัว หมายถึง การตระหนักรู้ในกระบวนการใช้สติปัญญา หรือกระบวนการคิดของตน และความสามารถในการควบคุม จัดระบบกระบวนการคิดของตน (Nist and Mealey, 1991 อ้างใน ผจก.กาญจน์ ภาวภาควารรณ, 2540, หน้า 162 – 163) ซึ่งสอดคล้องกับ Babbs (1983) ที่ให้ความหมายของอภิปัญญาว่า เป็น ความรู้ ความคิด และความพยายามที่จะควบคุมการใช้ความรู้ความคิดของตนเอง นอกจากนี้ Cross & Parris (1988, p. 131) ได้อธิบายถึงคำจำกัดความของอภิปัญญาว่า หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดของตนเอง สามารถควบคุม ประเมิน วางแผน และ จัดระบบความคิดของตนเองได้ ขณะที่ Dickinson (1984, citing Flavell, 1979, p. 906) ได้กล่าวถึงอภิปัญญาว่าเป็นการรู้วิธีการเรียนรู้ดังต่อไปนี้คือ

1. ความรู้ทางอภิปัญญา (Metacognitive Knowledge) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เรียน และการรู้จักตนเอง
2. ประสบการณ์ทางอภิปัญญา (Metacognitive Experience) เป็นการใช้ความคิดอย่างมีสติและรู้สึกตัว เช่น รู้ว่าตัวเองเข้าใจหรือไม่เข้าใจในสิ่งนั้น ๆ
3. เป้าหมายหรืองาน (Goals or Tasks) เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรืองานที่จะทำได้ชัดเจนและแน่นอน
4. กลวิธีและแนวทางการปฏิบัติ (Action and Strategy) เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ O'Malley และคณะ (1985, p. 560) ได้ให้ความหมายของอภิปัญญาว่า หมายถึง การคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ การวางแผน การตรวจสอบผลของการกระทำ และการประเมินตนเองหลังจากที่ทำการกระทำนั้น ๆ แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ Eggen (1994, p. 346) ที่กล่าวถึง อภิปัญญา คือ ความรู้และการควบคุมกระบวนการคิดของตนเอง

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า อภิปัญญา หมายถึง การรู้วิธีการเรียนรู้ วิธีการคิดของตนเอง และความสามารถในการวางแผน ตรวจสอบ ทดสอบ แก้ไข และประเมินวิธีการเรียนรู้และวิธีการคิดของตนเองเพื่อเป้าหมายแห่งความสำเร็จ

3.2 อภิปัญญากับการอ่าน

Baker and Brown (1984, citing Casanave, 1988, pp.281-288) ได้กล่าวถึง อภิปัญญาในการอ่านว่า เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการรับรู้และความเข้าใจของผู้อ่าน (Knowledge of Cognition) โดยที่ผู้อ่านมีความตระหนักรู้ (Awareness) ในทักษะ กลวิธีและแหล่งข้อมูลที่จะช่วยให้การอ่านดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการควบคุมเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจ (Regulation of Cognition) ในขณะที่กำลังดำเนินการอ่านของผู้อ่าน โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน (Planning) การตรวจสอบความเข้าใจระหว่างอ่าน (Monitoring) การทดสอบ (Testing) การพิจารณาบททวน (Revising) การประเมินผล (Evaluation) เพื่อดูว่ากลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ไปนั้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง หากใช้ไม่ได้ผล ผู้อ่านก็จะต้องรู้จักหากกลวิธีอื่นมาใช้แก้ไขแทน เช่นเดียวกันกับ Brown, Armbruster & Baker (1986, citing Carrell, et. Al., 1989, p. 650) ที่ได้ให้ความหมายของอภิปัญญาในแง่ของการอ่านว่า หมายถึงกระบวนการทางปัญญา 2 ประการ คือ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับยุทธวิธีต่าง ๆ ในการอ่าน และการควบคุมตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง ในขณะที่อ่าน ผู้อ่านที่ประสบความสำเร็จ จะมีการวางแผนใช้ยุทธวิธีในการอ่าน มีการประเมินผลความสำเร็จ ขณะที่ขบวนการอ่านกำลังดำเนินอยู่ และสามารถแก้ไขวิธีการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Harris and Sipay (1990, p. 622) ที่ได้อธิบายความหมายของอภิปัญญาในแง่ของการอ่านว่า เป็นกระบวนการคิดของผู้อ่านที่ผู้อ่านรู้ตัวว่ากำลังเรียนอะไรและทำไมต้องเรียนรู้สิ่งนั้น ตลอดจนการตระหนัก (Awareness) และการควบคุม (Regulation) กระบวนการคิดนั้น ซึ่งหมายถึงการตั้งจุดประสงค์การอ่าน การเลือกยุทธวิธีการอ่าน ตลอดจนการประเมินความเข้าใจในการอ่าน เมื่อมีความไม่เข้าใจเกิดขึ้นในขณะที่อ่าน ผู้อ่านสามารถที่จะเลือกใช้ยุทธวิธีอื่นที่ทำให้ตนเองเข้าใจได้

นอกจากนี้ McNeil (1984, อ้างใน วิธาดา สินประจักษ์ผล, 2531, หน้า 97) ได้ให้ความหมายของอภิปัญญาในการอ่าน คือ ความตระหนักของผู้อ่านที่มีต่อจุดมุ่งหมายในการอ่าน วิธีการหรือแนวทางที่ผู้อ่านใช้ในขณะที่กำลังดำเนินการอ่าน และการตรวจสอบความเข้าใจ (Comprehension Monitoring) ของตนเอง ซึ่งคล้ายคลึงกับทัศนะของ Spring (1985, p. 291)

ที่กล่าวว่า อภิปัญญาในการอ่าน คือ ความสามารถของผู้เรียนในการที่จะเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของตนเองว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร กฎเกณฑ์ในการเรียนรู้นั้นมีอะไรบ้าง สามารถที่จะตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง ประเมินตนเองได้ตลอดเวลาว่ารู้ หรือยังไม่รู้อะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน และรู้จักเลือกยุทธวิธีที่เหมาะสมสำหรับการอ่าน

สรุปได้ว่า อภิปัญญาในแง่ของการอ่าน หมายถึง ความตระหนักรู้ในสิ่งที่อ่าน และความสามารถในการควบคุมกลไกที่ใช้ในกระบวนการอ่าน เพื่อให้การอ่านนั้นบรรลุเป้าหมาย จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาโดยรวมเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเอื้อต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียนและเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วางแผน วิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินและพัฒนาปรับปรุงผลงานตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. เกณฑ์การให้คะแนนผลงาน (Scoring Rubric)

ในการประเมินผลตามสภาพจริงไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน การเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาโดยรวม หรือการเรียนการสอนแนวอื่น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เกณฑ์การให้คะแนนผลงาน การให้ผู้เรียนประเมินผลงานตนเองช่วยพัฒนาผลงานของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนจะรู้ข้อผิดพลาด สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และรู้ว่า อะไรคือสิ่งที่คาดหวังและจะต้องทำอะไรถึงจะก้าวไปให้ถึงความคาดหวังนั้นได้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลงานของนักเรียนเรียกว่า รูบริกส์ (Rubric) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันมากในการประเมินตามสภาพจริง สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม (2540) ได้อธิบายความหมายของคำว่า รูบริกส์ ว่า หมายถึง เครื่องมือในการให้คะแนน (Scoring Tool) ที่มีการระบุเกณฑ์ (Criteria) ประเมินชิ้นงานและคุณภาพ (Quality) ของชิ้นงานในแต่ละเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยฤทธิ์ ศิลาดเดช (2540) ที่กล่าวว่า รูบริกส์ คือ แนวทางการให้คะแนนซึ่งต้องกำหนดมาตรวัด (Scale) และรายการของคุณลักษณะที่บรรยายถึงความสามารถในการแสดงออก หรือ คุณลักษณะแต่ละจุดในมาตรวัดไว้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของรูบริกส์ (Scoring Rubrics) ก็คือ การตอบคำถามว่า นักเรียนทำอะไรได้สำเร็จ หรือว่ามีระดับความสำเร็จในขั้นต่าง ๆ เท่าใด หรือผลงานเป็นอย่างไร มีคุณภาพอยู่ในระดับใดนั่นเอง

4.1 วิธีการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนผลงาน

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของรูบริกส์ มีอยู่ด้วยกัน 2 วิธี คือ
(ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540, หน้า 29 – 30)

4.1.1. การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนโดยภาพรวมหรือเกณฑ์รวม (Holistic Scoring Rubric) คือ เกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงานใดชิ้นงานหนึ่ง โดยดูภาพรวมของชิ้นงานว่ามีคุณลักษณะเป็นอย่างไร แล้วเขียนอธิบายคุณภาพของงานหรือความสำเร็จของงานเป็นขั้น ๆ โดยอาจแบ่งระดับคุณภาพตั้งแต่ 0-4 หรือ 0-6 โดยมีวิธีการในการกำหนดคะแนนตามคุณภาพของงานดังนี้

4.1.1.1 แบ่งงานตามคุณภาพเป็น 3 กอง คือ

กองที่ 1 ได้แก่ งานที่มีคุณภาพเป็นพิเศษ เขียนอธิบายลักษณะของงานที่มีคุณภาพเป็นพิเศษ

กองที่ 2 ได้แก่ งานที่ยอมรับได้ เขียนอธิบายลักษณะของงานที่ยอมรับได้

กองที่ 3 ได้แก่ งานที่ยอมรับได้น้อยหรือยอมรับไม่ได้ เขียนอธิบายลักษณะของงานที่ยอมรับได้น้อยจากนั้นก็นำงานแต่ละกองมาให้คะแนนเช่น กองที่ 1 จะให้คะแนนสูงสุดลดหลั่นลงมาจนถึงกองที่ 3 ส่วนงานที่แสดงว่าไม่ได้ใช้ความพยายามเลยให้คะแนนเป็น 0

4.1.1.2 กำหนดระดับความผิดพลาด โดยพิจารณาจากความบกพร่องของคำตอบว่ามีมากน้อยเพียงใด แล้วหักจากระดับคะแนนสูงสุดมาที่ระดับ เช่น การกำหนดระดับคุณภาพของงานแก้ปัญหาใจหทัยคณิตศาสตร์อาจกำหนดดังนี้

คะแนน 4 หมายถึง คำตอบถูกต้องเหตุผลถูกต้อง แนวคิดชัดเจน

คะแนน 3 หมายถึง คำตอบถูกต้อง เหตุผลถูกต้อง มีข้อผิดพลาดเล็กน้อย

คะแนน 2 หมายถึง เหตุผลหรือการคำนวณผิดพลาด แต่มีแนวทางที่

จะนำไปสู่คำตอบ

คะแนน 1 หมายถึง แสดงวิธีคิดเล็กน้อยแต่ไม่ได้คำตอบ

คะแนน 0 หมายถึง ไม่ตอบหรือตอบไม่ถูก

4.1.1.3 อธิบายคุณภาพตามระดับจากสูงสุดถึงต่ำสุด เช่น เกณฑ์การให้คะแนน ความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ อาจกำหนดดังนี้

คะแนน 4 หมายถึง การสาธิตหรือแสดงออกให้เห็นถึงการเข้าใจที่สมบูรณ์ ครบถ้วนถูกต้องแม่นยำในหลักการความคิดรวบยอด ข้อเท็จจริงของงานหรือสถานการณ์ที่กำหนด รวมทั้งเสนอแนวคิดใหม่ que แสดงถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงกฎเกณฑ์หรือลักษณะของข้อมูล

คะแนน 3 หมายถึง การแสดงออกให้เห็นถึงการเข้าใจที่สมบูรณ์ ครบถ้วนถูกต้องในหลักการ ความคิดรวบยอด ข้อเท็จจริงของงานหรือสถานการณ์ที่กำหนด

คะแนน 2 หมายถึง การแสดงออกให้เห็นถึงการเข้าใจไม่สมบูรณ์ ครบถ้วนถูกต้องในหลักการ ความคิดรวบยอด ข้อเท็จจริงของงานหรือสถานการณ์ที่กำหนดในบางส่วน

คะแนน 1 หมายถึง การแสดงออกให้เห็นถึงการเข้าใจในหลักการความคิดรวบยอด ข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่กำหนดน้อยมาก และเข้าใจไม่ถูกต้องในบางส่วน

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ

4.1.2 เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบหรือเกณฑ์ย่อย (Analytic Scoring Rubrics) เพื่อให้การมองคุณภาพของงานหรือความสามารถของนักเรียนได้อย่างชัดเจน จึงได้มีการแยกองค์ประกอบของการให้คะแนนเป็นหลายองค์ประกอบหรือหลายรายการ และอธิบายคุณภาพของงานในแต่ละองค์ประกอบเป็นระดับ ซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ว่า เกณฑ์การให้คะแนนแบบนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ

4.1.2.1 แนวทางต่าง ๆ ที่จะใช้พิจารณาชิ้นงาน (Criteria) หรือ อาจเรียกว่า องค์ประกอบ หรือ รายการที่จะประเมิน เช่น ในผลงานการเขียนชิ้นหนึ่ง เราอาจมีแนวทางประเมินโดยดูสิ่งต่อไปนี้ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย (Purpose) การจัดองค์ประกอบ (Organization) รายละเอียด (Details) ท่วงทำนองการเขียน (Voice, Style) หลักไวยากรณ์ ตัวสะกด (Mechanics) เป็นต้น

4.1.2.2 คำอธิบายถึงระดับคุณภาพของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งเรียงลำดับตั้งแต่สูงสุดถึงต่ำสุด ซึ่งจะกำหนดระดับคุณภาพเป็นที่ระดับขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

สำหรับการพัฒนา รุบริคส์ นั้น มีขั้นตอนที่สำคัญดังต่อไปนี้ (สมศักดิ์ ภาวิภาดาวรรณ, 2540, หน้า 27 – 28)

ขั้น 1 เห็นรูปแบบต่าง ๆ (Look at Models) ขั้นนี้เป็นขั้นแรกที่ให้นักเรียนเห็นตัวอย่างชิ้นงานที่ดีและไม่ดีนัก ระบุคุณลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานดีและลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานไม่ดี

ขั้น 2 ระบุรายการที่เป็นเกณฑ์ (List Criteria) ขั้นนี้เป็นการอภิปรายชิ้นงาน แล้วนำความเห็นมาสรุปเป็นเกณฑ์ที่บอกว่าชิ้นงานที่ดีเป็นอย่างไร

ขั้น 3 ระบุระดับของคุณภาพ (Articulate Gradations of Quality) ขั้นนี้เป็นการบรรยายลักษณะที่อยู่ระหว่างกลาง

ขั้น 4 ฝึกใช้เกณฑ์ (Practice on Models) ขั้นนี้ให้นักเรียนฝึกใช้ rubric ที่สร้างขึ้นในการประเมินชิ้นงานที่นำเสนอเป็นตัวอย่างในขั้น 1

ขั้น 5 ประเมินตนเองและเพื่อน (Use self – and peer – assessment) ขั้นนี้ให้นักเรียนผลิตชิ้นงาน ขณะทำงานให้หยุดบางช่วงเพื่อให้นักเรียนใช้ rubric ประเมินชิ้นงานของตนเองและของเพื่อน

ขั้น 6 แก้ไข ปรับปรุง (Revise) ขั้นนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนแก้ไข ปรับปรุงชิ้นงานของตนเองจากข้อเสนอแนะที่ได้จากขั้น 5

ขั้น 7 ครูใช้ rubric ที่นักเรียนพัฒนาขึ้นในการประเมิน (Use Teacher Assessment) ขั้นนี้ครูต้องใช้ rubric ที่นักเรียนพัฒนาขึ้นและได้เคยใช้มาแล้วประเมินชิ้นงานของนักเรียนต่อไป

การพัฒนาขั้นที่ 1 มีความจำเป็นในกรณีที่คุณครูให้นักเรียนทำงานที่ไม่เป็นที่คุ้นเคยของนักเรียนหรือเป็นงานใหม่ ขั้นตอนที่ 3 และ 4 มีประโยชน์ แต่ใช้เวลามาก ครูจึงอาจทำขั้นตอนที่ 3 และ 4 ด้วยตนเอง ถ้าได้เคยใช้ rubric มาบ้างแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่ง การให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการพัฒนา และใช้ rubric ในการประเมิน อาจทำให้ได้รายการที่ช่วยให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง rubric ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เริ่มจากการระบุเกณฑ์ จากนั้นครูเขียนลักษณะชิ้นงานที่แสดงถึงคุณภาพในระดับต่าง ๆ จากคุณภาพสูงสุดไปต่ำสุด แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงและให้นักเรียนใช้ rubric นั้นประเมินชิ้นงานของตนเองและเพื่อน จากนั้นครูใช้ rubric นั้นประเมินชิ้นงานของนักเรียนต่อไป

4.2 ประโยชน์ของการใช้ rubric

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2540, หน้า 26 – 27) ได้กล่าวถึง ข้อดีของ rubric ที่มีต่อผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

1. Rubric เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ได้กับการสอนและการประเมิน เราสามารถใช้ rubric เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานของนักเรียนได้และช่วยให้ครูสามารถตั้งความคาดหวังกับการปฏิบัติงานของนักเรียนได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ยังสามารถให้นักเรียนเห็นได้อย่างชัดเจนว่าทำอะไรจึงจะปฏิบัติงานได้ตามความคาดหวังที่ตั้งไว้ ผลเช่นนี้ช่วยให้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงทั้งคุณภาพชิ้นงานและการเรียนรู้ของนักเรียนควบคู่กันไป ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การใช้รูบริกส์จะช่วยนิยามคำว่า "คุณภาพ" ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจมีนักเรียนบางคนไม่ชอบรูบริกส์ เหตุผลที่พบคือ ถ้านักเรียนทำงานผิดพลาด ครูผู้สอนสามารถชี้ให้นักเรียนรู้ว่า นักเรียนควรจะทำอย่างไร แทนที่จะทำอย่างเดิม (Marcus, 1995)

2. รูบริกส์เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นผู้ที่สามารถตัดสินคุณภาพชิ้นงานอย่างมีเหตุผล ทั้งงานของตนเองและผู้อื่น นักเรียนจะรู้ข้อผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น การทำเช่นนี้บ่อย ๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบในงานของตนเองมากยิ่งขึ้น

3. รูบริกส์เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดจำนวนเวลาที่ครูใช้ในการประเมินผลงานของนักเรียนลงได้เพราะโดยปกติครูกักประเมินงานของนักเรียนทีละชิ้นแต่ถ้าใช้รูบริกส์แล้วนักเรียนสามารถประเมินงานของตนเองและของเพื่อน ๆ ได้

4. นักเรียนจะสามารถประเมินงานตนเองและของเพื่อน ๆ ได้นอกจากนี้รูบริกส์ยังช่วยให้นักเรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับจุดเด่นและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในชิ้นงานของตนเองได้อีกด้วย

5. ครูชอบใช้รูบริกส์เพราะมีลักษณะยืดหยุ่นที่สามารถให้ครูสอนนักเรียนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปได้อย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540, หน้า 28 – 29) ที่ได้อธิบายถึงประโยชน์ของรูบริกส์ ว่ามีอยู่ด้วยกันหลายประการด้วยกัน คือ

1. ช่วยพัฒนาผลงานของนักเรียน ขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือในการติดตามการพัฒนาผลงานของนักเรียนเองด้วย เพราะรูบริกส์บอกไว้ชัดเจนว่า ครูคาดหวังอะไร และนักเรียนจะรู้ว่า จะก้าวไปถึงความคาดหวังนั้นได้อย่างไร

2. ช่วยให้นักเรียนหัดใช้ความคิดในการพิจารณาคุณภาพงานของตนเองและผู้อื่น จากการใช้รูบริกส์ประเมินผลงานของตนเองและเพื่อน การฝึกให้ทำงานหลาย ๆ ครั้งจะช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง

3. ช่วยลดเวลาที่ครูต้องใช้สำหรับการประเมินงานนักเรียน เพราะหลังจากนักเรียนประเมินตนเองและให้เพื่อนประเมินโดยใช้รูบริกส์แล้ว ครูมักพบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุงนั้นเหลือไม่มาก

4. ครูสามารถปรับรูบริคส์ให้เหมาะกับการประเมินผลงานของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ที่ต่างกันมาก เช่น เด็กปัญญาเลิศ กับ เด็กที่มีปัญหาทางสติปัญญาแต่อยู่ห้องเดียวกัน

5. เป็นสิ่งที่ใช้ง่าย และอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ง่าย เช่น เมื่ออธิบายให้ผู้ปกครองทราบ เขาจะรู้ได้ทันทีว่าลูกของตนจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อจะประสบผลสำเร็จ

ในการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนจากเดิมที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้บอกความรู้แก่นักเรียน เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ค้นคว้าหาความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่มีลักษณะดังกล่าวก็คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาโดยรวมนั่นเอง อีกทั้งการวัดและประเมินผลแบบนี้คือ เกณฑ์การให้คะแนนผลงานที่มีการกำหนดเกณฑ์และระดับคุณภาพของผลงานที่ชัดเจนซึ่งผู้เรียนเองก็สามารถใช้เครื่องมือนี้ประเมินผลงานด้วยตนเองได้ เพราะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผลงาน ตลอดจนการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานในต่างประเทศ พบว่า มีผู้สนใจทำการวิจัยดังกล่าวในนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ Simmons (1993) ได้ศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงาน ได้ศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงานโดยให้แฟ้มสะสมงานในด้านทักษะการอ่านของนักเรียนอนุบาล และนักเรียนเกรด 1 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ พบว่า การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานช่วยพัฒนาการอ่านของนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ Hillyer (1993) ได้ศึกษาผลของการใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อความสามารถของนักเรียน เกรด 2 จำนวน ห้องเรียน ห้องเรียนละ 32 คน โดยได้รวบรวมข้อมูลจากการจัดชั้นเรียนที่เป็นธรรมชาติ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุม และเอกสารอื่น ๆ ตลอดปีการศึกษา พบว่า กระบวนการของแฟ้มสะสมงาน มีผลที่สำคัญต่อความสามารถของนักเรียน จากการประเมินตนเองถึงแม้จะมีการพัฒนาระดับความก้าวหน้าที่แตกต่างกันบ้างในเรื่องของความรู้และความรู้สึก แฟ้มสะสมงานมีผลบวกต่อการรับรู้ของนักเรียนในฐานะนักเขียน นักอ่าน และทำให้รู้จุดอ่อนและจุดแข็งของ

นักเรียน นอกจากนี้ Baker (1991) ได้ศึกษาผลการใช้การสอนโดยเน้นการใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio-Based Instruction) ต่อคะแนนปลายภาค 1 เกรด และเจตคติต่อการเขียนของนิสิต ปีที่ 1 โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 5 คน เป็นการเปรียบเทียบผลการสอน โดยเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานและวิธีเดิม พบว่าผลของคะแนนปลายภาคและเกรดของการสอนของทั้งสองต่างกัน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสอนทั้งสองวิธีในการวัดเจตคติต่อการเรียน หลังสอนและก่อนสอนของทั้งสองวิธีแตกต่างกัน และพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างการประเมินผลหลังรวมข้อมูลกับคะแนนสอบปลายภาค และเกรด และ Hackett (1994) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนที่ไม่ใช้ข้อสอบเลือกตอบ แต่ใช้แฟ้มสะสมงานของครู คณิตศาสตร์และนักเรียน โดยได้รวบรวมข้อมูลจากวีดิทัศน์ การสังเกตโดยตรง การสัมภาษณ์ครู และนักเรียน และแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ตลอดหนึ่งปีการศึกษา สรุปได้ว่า (1) แฟ้มสะสมงานสะท้อนถึงหลักสูตร (2) แฟ้มสะสมงานของนักเรียนสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ของนักเรียนเอง (3) การร่วมมือของครูและนักเรียนในการทำแฟ้มสะสมงาน ส่งเสริมการเรียนรู้เลขคณิตของนักเรียน และ (4) ความร่วมมือในการทำแฟ้มสะสมงานช่วยส่งเสริมและสนับสนุนความเชื่อ ความรู้สึกที่ดีและเหนียวนำไปสู่การเรียนรู้

นอกจากนี้ยังได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งครูผู้สอนและนักเรียน โดย Hoelt (1993) ได้ศึกษา การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมิน การเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูชั้นประถมศึกษา 5 คน และนักเรียนของครู แต่ละคน คนละ 8 คน รวม 40 คน พบว่า (1) แฟ้มสะสมงานช่วยให้นักเรียนสร้างเนื้อเรื่อง ทำให้นักเรียนเดินทางประวัติศาสตร์ (2) บทบาทของครูกลายเป็นนักวิจัย นักประเมิน และมีการสนับสนุนเมื่อมีการใช้แฟ้มสะสมงาน (3) นักเรียนมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของและ ประเมินผลงานเพื่อเก็บเข้าแฟ้มสะสมงาน (4) ผู้ปกครองมีความเข้าใจลึกซึ้งในความก้าวหน้า ของนักเรียน และนักเรียนมีความก้าวหน้าเมื่อครูใช้แฟ้มสะสมงาน ในขณะที่ คณะอาจารย์จาก มหาวิทยาลัยโอไฮโอและมหาวิทยาลัยเคนส์ สหรัฐอเมริกา (Viechnicki, 1993, p. 371-376 อ้างใน ชัยฤทธิ์ ศิลาดเดช, 2540, หน้า 41 – 42) ได้ศึกษาผลกระทบจากการใช้แฟ้มสะสมงาน ในการประเมินผลการเรียน โดยศึกษาจากครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานในโครงการ EAEP (Early Assessment of Exceptional Potential) จำนวน 36 คน นักเรียน จำนวน 800 คน แฟ้มสะสมงานที่สมบูรณ์ของนักเรียนแต่ละคนประกอบด้วย บันทึกเกร็ดชีวิต แบบประเมินตนเอง และ เพื่อนร่วมชั้นเรียนว่า มีคุณลักษณะเด่น ๆ เช่นไร บันทึกการติดต่อกับผู้ปกครอง ผลงานเด่น ๆ

ที่นักเรียนเลือก ผลการศึกษามีดังนี้ (1) ครูส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนและรูปแบบการจัดการในชั้นเรียน โดยครูเกือบทั้งหมดมีความเชื่อว่า ทักษะการจัดการของพวกเขาดีขึ้นมาก เพราะกระบวนการของการใช้แฟ้มสะสมงานโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการ แบ่งกลุ่มนักเรียนตามพื้นฐานและความสนใจ จัดศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นหลายส่วนที่แตกต่างกัน และให้โอกาสนักเรียนได้อภิปรายถึงผลงานของตนเองแก่ครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างเพียงพอ บางครั้งต้องใช้นอกเวลาเรียน (2) ครูพบว่า กระบวนการของแฟ้มสะสมงานช่วยพัฒนาการเรียนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered Classroom) ทำให้ครูลดการเป็นเผด็จการในชั้นเรียนลงได้มาก การยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ครูยืดหยุ่นและมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน อันส่งผลให้บรรยากาศในชั้นเรียนดีขึ้นมาก นอกจากนั้นการใช้บทเรียนในลักษณะปลายเปิด (Open-ended Lesson) เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น และทำให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของบทเรียน และได้ฝึกฝนการกำกับติดตามปรับปรุงตนเอง (Self-monitoring) (3) ครูเกือบทั้งหมดเห็นว่า กระบวนการของแฟ้มสะสมงานช่วยทำให้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Co-operative Learning) ได้ผลดี จากกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุยปรึกษากัน โดยครูเดินไปรอบ ๆ ห้องและคอยรับฟังสิ่งที่นักเรียนพูดกัน นอกจากนั้นยังสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้กระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning) โดยมอบปัญหาให้นักเรียนช่วยกันระดมพลังสมองเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา (4) ในด้านหลักสูตร พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ครูส่วนใหญ่สามารถบูรณาการวิชาการต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูบางคนกล่าวว่า เขาสามารถสร้างบทเรียนขึ้นมาใหม่ได้ บางคนบอกว่า สามารถทำในสิ่งที่ตนเองคิดได้ (5) การเปลี่ยนแปลงอีกด้านหนึ่งคือ การประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองและครูวิชาอื่น พบว่า มีการติดต่อสัมพันธ์กันมากขึ้นจากเดิมซึ่งมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการติดต่อกับผู้ปกครองคือ การใช้จดหมาย แบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองทราบความเป็นไปของโรงเรียน (6) สำหรับด้านนักเรียนพบว่า กระบวนการแฟ้มสะสมงาน ทำให้ครูมองเห็นความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนอย่างชัดเจน เนื่องจากครูมีทักษะการสังเกตดีขึ้น และมีข้อสังเกตของนักเรียนแต่ละคนอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบในแฟ้มสะสมงาน ครูบางคนกล่าวว่า เขารู้สึกพอใจมากต่อกระบวนการนี้เพราะทำให้เขาได้รู้จักเด็กบางคนที่เขาละเลยไม่เคยให้ความสนใจเลย จากการดูบันทึกเกรดชีวิตของนักเรียน นอกจากนั้นยังทำให้ทราบถึงปัญหาของนักเรียนบางคน การสังเกตและการมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากขึ้นนี้ ช่วยให้ครูไม่ด่วนสรุปเกี่ยวกับนักเรียนโดยใช้ข้อมูลเพียงบางส่วนเหมือนที่เคยปฏิบัติมา

เช่นนักเรียนบางคนมักทำคะแนนสอบได้ต่ำ ครูไม่ควรสรุปว่าเขาเป็นเด็กโง่ เพราะจากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนอาจพบว่า เขามักเริ่มต้นทำงานช้า จึงทำให้ทำข้อสอบไม่เสร็จทันตามเวลา จึงได้คะแนนน้อย ซึ่งครูต้องช่วยแก้ไข นอกจากนี้ Smiley (1993) ได้ศึกษาผลการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 โรงเรียน ในวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูผู้สอน จำนวน 5 คน นักเรียน 15 คน ผู้บริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษ สังเกตและเยี่ยมห้องเรียนโรงเรียนละ 7 ครั้ง ผลการศึกษา พบว่า ครูมีความพึงพอใจและประสบผลสำเร็จในการประเมินผลการเรียนโดยวิธีนี้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสุขต่อกิจกรรมการเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนดีขึ้นกว่าแต่ก่อน จากผลการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ถ้าต้องการให้การประเมินผลการเรียนวิธีนี้มีประสิทธิภาพ การประเมินผลและการสอนควรเปลี่ยนแปลงดังนี้ (1) การประเมินผลและวิธีสอนควรปรับตามความต้องการของนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมมิใช่กำหนดแน่นอนโดยยึดตามหลักสูตรและไม่ยอมเปลี่ยนแปลง (2) ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันในกระบวนการเรียนการสอนและการวัดผล (3) ครูต้องใช้ยุทธศาสตร์หลากหลายในการกระตุ้นและมีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลสำเร็จในการอ่านและการเขียนของนักเรียน (4) การสะท้อนตนเองของนักเรียนควรกระทำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำและหากต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนของนักเรียน ครูต้องเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเน้นและสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเน้นความร่วมมือทางการเรียน นอกจากนี้ ครูต้องเต็มใจในการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและการประเมินผลตลอดจนครูต้องเน้นให้นักเรียนรู้จักการสะท้อนตนเอง โดยครูเป็นผู้แนะนำและต้องจัดสรรเวลาที่เหมาะสม

สำหรับงานวิจัยภายในประเทศนั้น จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า มีผู้สนใจทำการวิจัยในนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยในระดับประถมศึกษานั้น ได้มีผู้สนใจทำการวิจัย ดังนี้ คือ ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2539) ได้ทำการทดลองใช้การประเมินผลการเรียน โดยใช้แฟ้มสะสมงานกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 ใช้เวลาทดลอง 1 ภาคการศึกษา ผลการทดลองพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบวิธีการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เพราะมีความยุติธรรม ในการตัดสินใจผลการเรียนพิจารณาจากผลงานที่ปฏิบัติจริง สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งผู้เรียนได้เรียนรู้เทคนิคในการประเมินตนเอง มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนกับผู้สอนทราบความก้าวหน้าของตนเองตลอดเวลา และปรับปรุงส่วนที่บกพร่องได้ทันที ตลอดเวลา (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่, 2539) และสมชาย มิ่งมิตร (2539)

ได้ศึกษาผลของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยและเจตคติจากการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการประเมินผลแบบเดิม

ในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานในระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้มีผู้สนใจศึกษาอยู่หลายท่านด้วยกัน คือ อรุณี เมืองศรี (2541) ได้ศึกษาการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานกับรายวิชาจัดการในบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห่อพระ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความรู้ทักษะและเจตคติด้านความตั้งใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สำหรับด้านความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกรายการ ยกเว้นในรายการเรื่องความรับผิดชอบและความพร้อมในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทราบรายละเอียดเล็กน้อยเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงานของนักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นครั้งคราว เห็นผลงานของนักเรียนเป็นบางครั้ง ความรับผิดชอบของนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงจากที่ผ่านมาพอใจกับวิธีการทำแฟ้มสะสมงานและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าแฟ้มสะสมงานสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน นอกจากนี้ผู้ปกครองยังเห็นด้วยต่อการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของนักเรียน เพราะสามารถตรวจสอบการเรียนการสอนได้ตลอดภาคเรียน และชัยฤทธิ์ ศิลาดาช (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแคทรายวิทยา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดราชบุรี แฟ้มสะสมงานช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความก้าวหน้าในการเรียนภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ โดยเฉพาะทักษะการเขียนและการอ่านและสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียนมาก มีคุณภาพตามเกณฑ์ตัดสินของลินน์และคณะในระดับมากทุกรายการ คือ มีความยุติธรรมในการประเมิน สามารถถ่ายโยงและอ้างสรุปผลการประเมินและประเมินระดับสติปัญญาที่ซับซ้อน เนื้อหาแฟ้มสะสมงานมีคุณภาพ มีความเที่ยงตรงตามสภาพโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แทนค่าความเที่ยงตรงตามสภาพเท่ากับ .94 ค่าความเชื่อมั่นของผู้ให้คะแนนจำนวน 2 ท่าน เท่ากับ .94 ของค่าความเชื่อมั่นของคะแนนที่ได้ค่าสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิงเท่ากับ .6517 นอกจากนี้ อนุช ธีงตระกูล (2542) ได้ศึกษา การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานในรายวิชาบัญชีบริการระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแมริมวิทวิทยา สังกัด

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทุกคนมีความก้าวหน้าทางการเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินทั้งหมด และพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หรือมีการปรับปรุงวิธีการในการประเมินผลการเรียนแบบใหม่โดยใช้แฟ้มสะสมงาน เพียงแต่ทราบว่าขณะนี้มีการใช้แฟ้มสะสมงานในวิชาบัญชีบริการ โดยยังไม่ทราบรายละเอียดในขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแต่อย่างใด ในด้านความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่พอใจที่นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายงานให้ไปที่ที่บ้าน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เห็นผลงานบุตรหลานของตน และพบว่า บุตรหลานของตนมีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเป็นของตนเองมากขึ้น

นอกจากนี้ยังได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนด้วยเช่นกัน คือ นารีย์ วงศ์ไผ่ (2540) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานนักเรียนของครูที่เป็นวิทยากรแกนนำ พบว่า ครูและนักเรียนพอใจกับผลงานของนักเรียน และเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม เนื่องจากสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงกับสภาพจริง ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักวางแผนและทำงานเป็น มีวินัยในตนเอง กล้าแสดงออก ทำงานสะอาดเรียบร้อย มีความคิดสร้างสรรค์ และกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ผลของการใช้การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้น สามารถพัฒนาทักษะการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ